

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЛУХАЧІВ

Анотація. У статті розкрито проблему моніторингу освітнього процесу підвищення кваліфікації професійної компетентності слухачів.

Ключові слова: моніторинг освітнього процесу, компетентність слухачів.

Аннотация. В статье раскрыта проблема мониторинга образовательного процесса повышения квалификации профессиональной компетентности слушателей.

Ключевые слова: мониторинг образовательного процесса, компетентность слушателей.

Annotation. In the article the problem of monitoring of educational process of training listener's professional competence is discovered.

Key words: monitoring of educational process, listener's professional competence.

Актуальність. Динамічні зміни глобалізаційних процесів, інтенсивне зростання інформаційно-комунікаційних технологій вимагають від освіти швидкого реагування на виклики часу. Національна доктрина розвитку освіти наголошує на необхідності «підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу» [1].

Сучасний економічний стан України, ситуація на ринку праці обумовлюють усезростаючу значущість післядипломної освіти. Система післядипломної педагогічної освіти в Україні визначається законодавством про освіту й спрямована на формування вмінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня, результатом якого є зростання професійної компетентності керівних та педагогічних кадрів.

Відповідно до актуальності теми *об'єктом нашого дослідження* у даній статті є підвищення кваліфікації керівників і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання в УМО НАПН України, *предметом* -

технологія організації й структурування змісту та якості підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти.

Кінцевим результатом проведеного дослідження є запровадження сучасної системи педагогічного контролю успішності підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання на засадах загальноєвропейської кредитно-модульної системи організації навчального процесу (ECTS) на основі сучасних систем дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні головним навчальним закладом у системі післядипломної педагогічної освіти є Університет менеджменту освіти НАПН України IV рівня акредитації, що згідно з наданою йому ліцензією АВ № 395912 від 25.06.2008 р. здійснює освітню діяльність з підготовки керівних і педагогічних кадрів освіти.

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (далі - ЦППО) – лідер у навчанні дорослих в Україні, один із найстаріших навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, державний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, наділений функціями Всеукраїнського навчального й науково-методичного центру галузі післядипломної педагогічної освіти (ліцензія Міністерства освіти і науки України: серія АВ №395912 від 25.06.2008 р.).

Одним із основних елементів напрямів діяльності ЦППО є забезпечення моніторингу освітнього процесу підвищення кваліфікації професійної компетентності слухачів.

Моніторинг (*рос.* мониторинг, *англ.* monitoring, *нім.* Monitoring) – безперервне стеження за певним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або тенденціям розвитку.

Моніторинг - система збору, обробки й поширення інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує прогноз розвитку й безперервне відстеження за її станом.

Освітній моніторинг – це система збору, обробки, зберігання й поширення інформації про освітню систему або її окремі елементи, орієнтованої на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновки про стан об'єкта у будь-який проміжок часу, дає прогноз щодо його розвитку.

Алгоритм формування системи моніторингу в закладах ППО:

- Визначення напрямків діяльності, що будуть постійно відстежуватися;
- Визначення індикаторів кожного напрямку, на основі яких буде порівнюватись інформація;
- Розробка програми й термінів проведення досліджень;
- Вибір методик збору інформації;
- Проведення діагностики;
- Організація й проведення систематичних моніторингових досліджень;
- Робота з отриманою інформацією;
- Прийняття управлінських рішень.

Забезпечення моніторингу освітнього процесу шляхом регулярного й своєчасного збору інформації, організаційного, документального, методичного й навчального забезпечення підвищення кваліфікації, оновлення змісту післядипломної освіти керівних і педагогічних кадрів на основі аналізу результатів діагностування рівня знань слухачів у ЦППО здійснює відділ змісту та якості підвищення кваліфікації, створений у березні 2009 року (з 2000 р. – відділ моніторингу якості навчання).

Зазначимо, що зміст освіти у ЦППО визначається освітньо-професійними програмами, структурно-логічними схемами підготовки, навчальними програмами модулів, іншими нормативними актами Міністерства освіти і науки України та Університету, відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах, а також у процесі проведення навчальних занять та

інших видів навчальної діяльності. Програми навчальних модулів розробляються відповідно до професійних програм і затверджуються ректором за рекомендацією вченої ради Університету.

З 2005 року у ЦППО запроваджена модель освітніх інновацій - очно-дистанційна форма навчання, що вже нині поєднується з кредитно-модульною системою організації навчального процесу (далі - КМСОНП).

Відповідно до зазначеної інноваційної моделі співробітники відділу змісту та якості підвищення кваліфікації спрямовують свої зусилля на своєчасне й якісне організаційне, документальне, методичне й навчальне забезпечення підвищення кваліфікації, оновлення змісту післядипломної освіти керівних та педагогічних кадрів на основі аналізу результатів діагностування рівня знань слухачів

Діагностування рівня професійної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації відбувається на основі запропонованої методики, розробленої групою науковців ЦППО в рамках Міжнародного проекту «Справедливе оцінювання», здійснюється на рівні вхідного, двох поточних і вихідного тестування. Тести, розроблені й затверджені на кожній випускаючій кафедрі, відповідають змісту навчання кожної категорії слухачів.

Зазначимо, що навчально-методичне й організаційне забезпечення діагностування професійної компетентності слухачів Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти та Інституту відкритої освіти передбачає:

- вхідний контроль (тестування);
- вихідний контроль (тестування);
- залік;
- захист випускних робіт;
- модульний (поточний) контроль (тестування) за змістовими

модулями.

Перед проведенням моніторингу процесу навчання підвищення кваліфікації здійснюється:

- збір та упорядкування наданих викладачами кафедр ЦППО тестових завдань;
- складання «Банку тестових завдань-2010», що містить понад 500 тестових завдань;
- проведення спільних засідань з усіма кафедрами інституту й проведення семінару з питань підготовки кураторів-тьюторів щодо складання матриць тестів;
- введення 59 матриць тестів у комп'ютерну програму;
- розробку анкети для оцінки задоволеності професійних потреб та інтересів слухачів змістом і організацією навчання на курсах підвищення кваліфікації у ЦППО УМО НАПН України.

Для визначення стартового рівня знань та умінь слухачів в період організаційно-настановної сесії саме відділом змісту та якості підвищення кваліфікації проводиться вхідний контроль з використанням методу комп'ютерного тестування. Результати вхідного контролю використовуються для обґрунтованого вибору змісту навчання слухачів, розробки індивідуальних планів підвищення кваліфікації слухачів тощо.

Вихідний контроль призначений для оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачами. Проводиться в період залікової сесії методом комп'ютерного тестування за тестами, близькими за змістом до тестів вхідного контролю. Організація й забезпечення є такими, як і при вхідному контролі.

Обробка відповідей і статистичний аналіз результатів тестування проводиться співробітниками відділу за такими показниками:

- числові показники (результати тесту);
- частотний розподіл тих, хто проходив тестування (загальне);
- аналіз результатів за структурними компонентами професійної компетентності (блоками);
- аналіз структурних компонентів (блоків) по кожному педагогу;

- аналіз тестових питань та ступеня їх виконання;
- інтелектуальний аналіз (за рівнями компетентності);

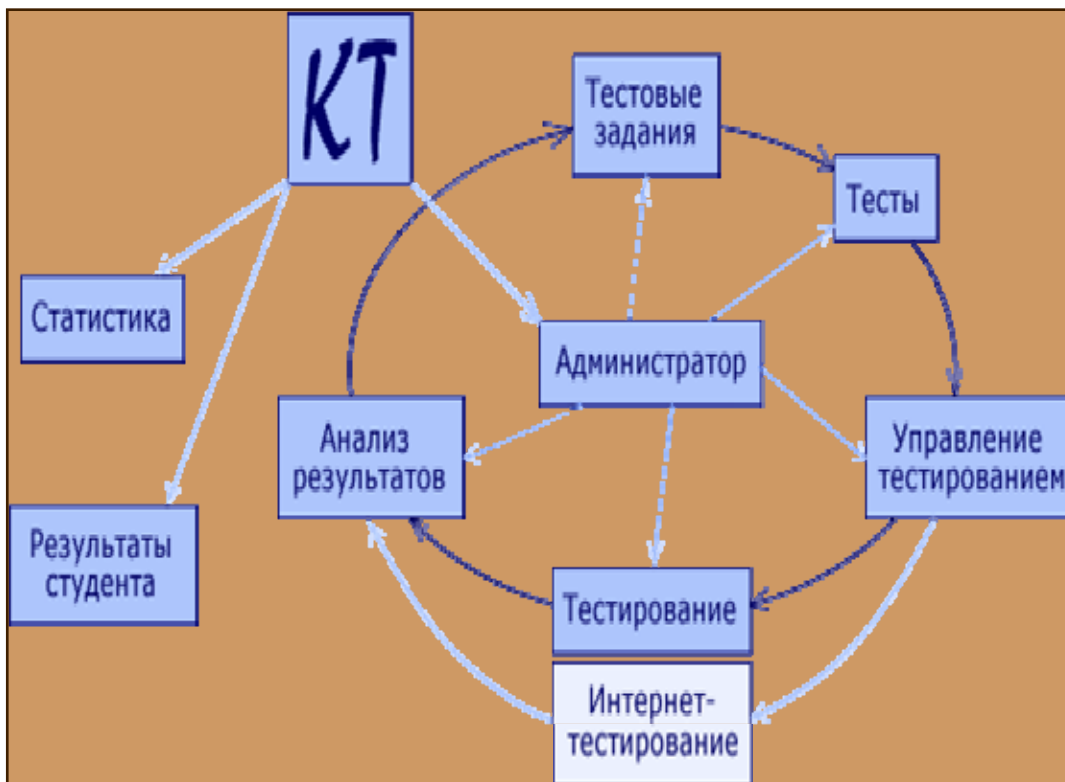
Зазначимо, що відділ змісту й якості підвищення кваліфікації проводить тільки комп'ютерну обробку результатів вихідного діагностування, які передає куратору-тьютору групи для аналізу й розгляду на засіданні кафедри.

Комплексна система тестування КТ. Комплекс програм КТ для середніх і вищих навчальних закладів повністю реалізує процес комп'ютерного тестування, починаючи від складання завдань та закінчуючи отриманням звітів про результати. Вся інформація - тестові завдання, тести, результати, автори, експерти, слухачі - зберігається в єдиній базі даних і є доступною в будь-який момент. Російський, український і англійський інтерфейс роблять КТ зручним для використання в будь-яких регіонах.

Комплекс є підсумком кількох років роботи з узагальнення досвіду застосування тестових технологій у вітчизняних і зарубіжних навчальних закладах та багато в чому, в кращий бік, відрізняється від аналогічних комп'ютерних програм, надаючи користувачеві необхідні інструменти й методики.

Разом з комплексом КТ надається методика тестування, що дозволяє швидко опанувати незвичний для багатьох інструмент оцінювання знань.

Цикл тестування і програмні модулі КТ

Програмний комплекс КТ складається з 8 модулів (плюс модуль віддаленого тестування через Інтернет), кожен з яких виконує своє завдання, пов'язане з об'єктом на діаграмі:

Адміністратор керує структурою всіх об'єктів системи.

Редактор тестових завдань створює банк тестових завдань і редагує завдання.

Конструктор тестів створює тести на основі банку тестових завдань за необхідними параметрами.

Тест-менеджер керує процесом залікового тестування в реальному і в запланованому режимах.

Тестовий модуль проводить залікове, тренувальне й навчальне тестування.

Аналізатор обробляє результати залікового тестування й визначає параметри тестів, а також створює звіти за результатами обробки.

Модуль-статистика надає можливість отримати зведені дані про результати тестування, згруповані за структурними підрозділами навчального закладу (факультетами, групами, класами тощо).

Відділом розроблена відповідна шкала вимірювання для виявлення рівнів підготовленості слухачами курсів підвищення кваліфікації УМО:

➤ **Високий рівень** – наявність глибоких знань за всіма навчальними модулями; постійне оновлення своїх знань, умінь, навичок; отримані знання є внутрішньою потребою керівника і мають стійкий характер; уміння застосовувати знання й розуміння в запропонованих тестах. Кількість правильних відповідей у тесті містить від 31 до 40 питань.

➤ **Достатній рівень** – володіння теоретичними й спеціальними знаннями; усвідомлення значущості та ролі знань, умінь і навичок у керівній педагогічній роботі; сформоване мислення; наявність мотивації до удосконалення професійної компетенції; проте є деякі труднощі у вирішенні фахової основи професійних знань. Кількість правильних відповідей у тесті - від 21 до 30 питань.

➤ **Середній рівень** – наявний сталий рівень знань, є певні теоретичні й практичні знання та вміння з проблеми. Водночас існують прогалини у соціально-гуманітарній та фаховій підготовці; ступінь сформованості знань досить невисокий; мотиваційний компонент перебуває на рівні ситуативності; в цілому немає глибокого й всебічного усвідомлення. Кількість правильних відповідей у тесті - від 11 до 20 питань.

➤ **Низький рівень** – теоретичні й практичні знання є недостатніми; слабка мотивація до вдосконалення своєї професійної компетенції; розв'язання завдань здійснюється на рівні інтуїції; оновлення знань і умінь відбувається епізодично; низький рівень самосвідомості й бажання до удосконалення фахової компетенції. Кількість правильних відповідей у тесті - від 1 до 10 питань.

Здійснення моніторингу підвищення кваліфікації проводиться шляхом постійного спостереження, анкетування, очного опитування, якісного оцінювання, справедливого й незалежного своєчасного контролю.

Зазначимо, що саме аналіз результатів діагностування дає змогу професорсько-викладацькому складу УМО підвищувати ефективність курсів, постійно коригувати плани й програми згідно вимог очно-дистанційної форми навчання.

Результати тестування оформлюються у встановленому порядку, подаються на кафедру дистанційної освіти ІВО й використовуються для обробки експериментальних даних впровадження у навчальний процес сучасної системи педагогічного контролю й аналізу успішності підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання на засадах загальноєвропейської системи ECTS.

Висновки. Сьогодні відділ змісту й якості підвищення кваліфікації ЦППО УМО НАПН України готується до активного застосування модульного (поточного) контролю в таких системах дистанційного навчання, як Веб-клас «ХП», Мудл, Екзаліт тощо.

Література

1. Вища освіта і Болонський процес : [навч. посібник] / Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. – К. : Знання України, 2006. – 440 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». Законодавчі акти України з питань освіти. Офіц. вид. – К. : Парламентське вид-во, 2004. – 168-222 с.
3. Освітні технології : Навч.-метод. посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. ; За заг. ред. О.М.Пехоти. – К. : А.С.К., 2004. – 256 с.
4. Положення «Про організацію очно-дистанційного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти.» / За заг. ред. В.В. Олійника. – К. : ЦППО, 2005. – 18 с.
5. Тимчасове положення «Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців». Затвердж. наказом МОНУ від 23.01.2004р. №48.
6. Тимчасове положення «Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі при підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання» / Олійник В.В., Гравіт В.О., Ляхоцька Л.Л. ; За заг.ред. В.В. Олійника. – К. : УМО АПН України, 2009. – 36 с.